

színűleg ennek következtében került a tárgy most a felszínre.

A tárgy sérült, hiányos állapotban került elő. A kereszt formája közepén kör alakban kiszélesedő, s a száruk vége is oválisan megvastagodó. A bal oldali szára törött, de trapéz alakban kiszélesedő vége is megvan, a jobb oldali szára hiányos, a felső szára szintén töredékes, hiányos. Alul a szára törött, de ezt a megtaláló törte el, próbálva a hajlékonyságát. Itt a túske is megvan. A lemez felülete, elől és hátul vésett vonalakkal, virágszirom formákkal, hullámvonalkötegekkel díszített. A középső kör alakú kiszélesedésben négy lyuk van, közülük kettőben négyágú kampós foglalat maradt meg – valószínűleg egykori kövek foglaltai.

A korpusz szintén vörösrézlemezről készült és aranyozott. Kezeit szegecssek erősítik a keresztcsárhoz. Koronás fején az arc bekarcolt vonalakkal aprólékosan megformált, bajszos, hosszú hajú, szakállal nincs. Mellét, bordáit, hosszú ágyékkendőjét jelölték. Lábát szegecs üti át, de ez elvált a kerestől. (Lásd a hátsó borítót!)

SZATMÁRI IMRE

254. Mezőnyárád, Vöröshadsereg utca 5.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) A

A Herman Ottó Múzeumot 2003. augusztus 25-én értesítették hogy a (hrs. 456.) ingatlanon álló háznál díszítő ásása közben csontokra és edényekre bukkantak.

2003. augusztus 26-án megtekintettük az érintett területet és megállapítottuk, hogy a 6 m átmérőjű kerek tómeder ásása közben két ÉNy–DK tájolású sírt bolygattak meg. Az egyik sír néhány megbolygatott csontját összegyűjtötték a találók, továbbá itt előkerült egy kézzel formázott avar kori edény. A találók a lábszárcsontok mentén még egy kicsit belevájtak a földbe és itt egy díszítetlen, kettős csonkakúp alakú orsógombot találtak. A másik sírnek ekkor csak a metszetét figyelhettük meg a gödör falában, de a találók elmondása szerint a gödör ezen részén bukkantak egy díszített kettős csonkakúp alakú orsógombra.

A megbolygatott avar temető méretét nem ismerjük.

A régészeti mentő feltárást 2003. augusztus 27-én elvégeztük. Ennek során két; szinte teljesen kirabolt és bolygatott sírt tártunk fel. A leleteket a Herman Ottó Múzeumba vittük.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

255. Mezősas, Kutas

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza, Á, Kö

Komádi és Furta falvak között tervezett gázvezeték nyomvonalának a terepbejárását végeztük el. A kb. 400 m hosszú területen Árpád-kori és középkori cseréptöredékek kerültek elő a Kutas-patak egykori partvonalán. A terület humuszosítására még 2002 őszén sor került, míg a feltárást 2003. május 27-től július 17-ig tar-

tott. Ez idő alatt feltártunk 2800 m²-t, ahol is előkerült 93 régészeti objektum, amelyekhez 217 stratigráfiai egységet rendeltünk.

Az előzetes várakozásoknak megfelelően egy-egy Árpád-kori (13. sz.) és középkori (14–15. sz.) település maradványaira bukkantunk, valamint néhány szarmata és bronzkori objektumra.

Mind az Árpád-, mind a középkori településnek a perifériája esett a feltárandó területbe, csak kutakat, tárológödöröket és egyéb gazdasági építményeket találtunk, lakóházak nem kerültek elő.

A szarmata településnek egy lakóházát tártuk fel, valamint előkerült egy bronzkori kút és egy bronzkori árok rövid szakasza.

Az Árpád-kori és a középkori objektumok a szelvény teljes hosszában megtalálhatók voltak, területileg nem különültek el egymástól. Az Árpád-kori faluból a korszakra oly jellemző árokrendszer egyes részleteit sikerült megtalálni. Mivel csak egy 7 m-es keresztmetszetét figyelhettük meg, a teljes rendszerre messzemenő következtetéseket nem lehet levonni. A sekély árkok mellett néhány tárológödört és cölöplyukegyüttest tártunk fel. Az előkerült leletanyag meglehetősen szegényes és jellegtelen, csak a néhány bográcspere-töredék alapján lehet a falu korát megállapítani.

A középkori objektumok nagy része tároló- és szemetesgödör volt. Ezekből már gazdagabb leletanyag került elő, amik közül is kiemelkedik egy deformált és töredezett, de egyébként egyben maradt rézbogrács. A viszonylag magas talajvízszint miatt a kutakat csak 2 m mélységig tudtuk bontani, de így is több korsó és egyéb edény töredékei kerültek elő. Sikerült feltárni az egyik kút lejárátát is, amelyhez közvetlenül kapcsolódott egy szabadtéri kemence. Ebből a kútból került elő Luxemburgi Zsigmond ezüstdénárja.

M. NEPPER IBOLYA

256. Mezőtúr határa

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ó, U, B, LT, Sza, Á, Kö
2003. június 30. és július 3. között állapotfelmérő terepbejárást végeztünk a lefektetésre kerülő gázvezeték alig több, mint 6 km hosszú szakaszán. A kiindulópont 0+000 pontja az En-26 gázkút a Holt-Berettyó bal partján, a medertől kb. 800 méterre, végpontja pedig a bekötésre kerülő Mezőtúr-1 gázkút, a településtől Ny-ra a Tiszaföldvárra vezető műúttól kb. 100 méterre volt.

A szóban forgó munka szempontjából az évszak a vegetáció miatt nem a legkedvezőbb, a nyomvonal 3. és 4. kilométere közti szakasz volt csupán járhatatlan a sűrű és magas naprafogó, illetve kukorica miatt. A nyomvonalon 5 régészeti lelőhelyet dokumentáltunk.

Csorda-járás: (hrs.: 01497/1) Mezőtúrtól DNy-ra a Szarvasra vezető műút nagy derékszögű kanyarja után, ahol az utat addig kísérő Mezőtúri (VIII.) összekötő csatorna 90 fokos fordulattal nyugati irányba tart, az úttól Ny-ra mintegy 2–300 méterre, a csatorna ész-

ki partján kis kiemelkedésű partvonulaton kb. 80 m átmérőjű foltban szórványosan jellegtelen őskori, neolitikus illetve római kori szarmata leleteket gyűjtöttünk (1. sz. lh.).

Az előző lelőhellyel szemben (hrsz.: 01497/2), a csatorna déli partján, ahol a nyomvonal kissé megtörik, kis kiemelkedésű partvonulaton kb. 60 m átmérőjű foltban szórványosan jellegtelen őskori és neolitikus leleteket gyűjtöttünk (2. sz. lh.).

Danca környéke, Nagy-halom-dűlő: (hrsz.: 01005/1) Mezőtúrtól délre, a Holt-Berettyó nagy jobb-kanyarjától ÉÉK-re, egy ÉNy-DK-i irányú földtúttól Ny-ra kisméretű halom, feltehetően kurgán áll, melynek lábát a nyomvonal érinti. A halom környezetében jellegtelen őskori és a késő bronzkori gávai kultúrába sorolható leleteket gyűjtöttünk (3. sz. lh.).

Danca környéke: A 3. lelőhelyen leírt halomtól délre (hrsz.: 01005/1, 2, 3), a Berettyót kísérő partvonulaton, egy ÉK-DNy irányú földút nyugati oldalán, kb. 200×300 méteres felületen a késő bronzkori gávai kultúrába sorolható, valamint szarmata és középkori cserepeket és egy őrlőkövet gyűjtöttünk (4. sz. lh.). A lelőhely összefügg az előzővel, mely csak a halom miatt szerepel külön számon.

Mezőtúrtól délre, a Holt-Berettyó nagy jobb-kanyarjánál, ahol a folyó DDK-i irányba fordul, a partvonulatnak megfelelően ÉÉNy-DDK-i irányú, 400×100 méteres sávban késő bronzkori, római kori szarmata, Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk szép számmal; egyetlen kelta cserepet is találtunk (hrsz. 01005/3; 5. sz. lh.).

Munkatársak: dr. Tárnoki Judit, Polgár Zoltán régészek, Jordán Viktória régészhallgató, Hegedűs Gabriella gyűjteménykezelő.

CSÁNYI MARIETTA

257. Mezőzombor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, U, B, LT, Á
2003. augusztus 15-én lakossági bejelentésre helyszíni szemlét végeztünk a település határának több pontján.

Sár-rét, 1. domb: Az újabb lelőhely azon az ÉK-DNy-i irányú dombvonulaton húzódik, amelyen a községi temető is található, utóbbtól ÉK-i irányban, kb. 600–650 m-re. A területet a szemle időpontjában magas, sűrű napraforgótábla borította, melynek csupán a szélében tudtunk néhány cserepet gyűjteni. A bejelentő azonban még a tavasszal, amikor a terület fedetlen volt, igen nagy mennyiségű kerámiatöredéket és néhány csiszolt kőeszközt talált a dombon. Ezek között rengeteg textil-díszes oldal- és fültöredék, két díszített „kocsikerék”, és nyéllyukas balták darabjai is voltak, melyek mind a bronzkori hatvani kultúra népességéhez köthetők. Néhány cserép neolitikusnak tűnt.

K-Ny-i irányban folytatódik tovább a dombvonulat. Következő tagján, a 3. *dombon* a szántott felszínen szórványosan őskori és Árpád-kori (13. század végi) kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

A 3. dombtól K-re található 4. *domb* félig szántott felszínén pedig igen kevés, szórványosan található késő kelta kori és őskori cserepet szedtünk össze.

A lelőhelyek kiterjedése pontosan nem volt behatárolható. A K-re elhelyezkedő többi dombot már nem néztük meg.

CSENGERI PIROSKA

258. Ménfőcsanak, Burkus földje

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, B, Ró, Kö

A Győr-Ménfőcsanak közötti út Ny-i szélén, Zsigmond király útja és a Malom utca között a beépített területhez csatlakozó, Ny-ról a dűlőúttal határos földön (Burkus földje) építési telkeket kívántak kialakítani. 2003. március 7-én helyszíni szemlét tartottunk a potenciális régészeti lelőhelyen.

Megállapítottuk, hogy a terület közvetlenül csatlakozik egyrészt a „Bevásárlóközpont” néven ismert és feltárt lelőhelyhez, másrészt a „Savanyító” név alatt ismert lelőhelyhez, illetve a Savanyító mögött már bejárt részhez.

A régészeti fedettség a Zsigmond király útjához csatlakozó területen a legnagyobb (őskori kerámia, bronzkori tutulus-pár, római kori bronz harangocska, egygombos fibula, középkori kerámia), számolni kell a bronzkori és kelta temető, illetve a római kori települések folytatásával, és megjelenik már a középkori falu kerámiája is. A tábla belseje felé a felszíni leletanyag gyérül, elsősorban középkori kerámia található a dűlőúthoz közelebb, szórványosan őskori jellegű edénytöredékeket is észleltünk, a tábla kellős közepén feküdt egy kis kovapenge-darab. Újkori cserepeket és egy cseréppipát is gyűjtöttünk. A Malom utcai házak felé emelkedő domb ÉK-i lejtőjén római kori(?) cserepek feküdtek.

Munkatársak: Szőnyi Eszter régész, Ritly Jenő gyűjteménykezelő és Mészáros Vilmos.

TOMKA PÉTER

259. Méra, Terpesz

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B

2003. április 18-án helyszíni szemlét végeztünk a határ részben, ahol a 07/6 hrsz-ú ingatlanon kavicsbányát szándékoztak nyitni.

Bejártuk a kérdéses területet, mely a 3. sz. főút Novajibrány felé eső szakaszától és az itt a közúttal párhuzamosan húzódó vasútvonaltól K-re található. A terület a bejárás időpontjában szántott volt. É-ről egy bokros sáv határolja, amely egyben Novajibrány és Méra községek közigazgatási határát is jelenti. ÉKK-ről nádas övezi, DKK felől, valamint D-ről pedig nyárfás zárja le a területet.

A bejárás során két, a felszínen egymástól elkülönülő helyen őskori lelőhelyekre utaló nyomokat találtunk.